

A fejlődés előtt huny szemet ezért az a felfogás, mely a büntetés és biztonsági rendszabály megkülönböztetésénél míg az absztrakt szemléleti mód alapján a kettő között kvalitatív határvonalat igyekszik húzni, addig a konkrét szempontjából a kettő identitását hirdeti.¹⁸ A két egymástól elváló felfogás sohasem juthat el a büntetés történeti fogalmi kialakulásán át a büntetés jogdogmatikai egységes fogalmához.

A büntetés fogalmi konstrukciója csakis a történeti büntetés fogalmából indulhat ki, amikor tekintettel annak tartalmi elemeire, ezeknek szilárd foglalatot a jog normatív elemeiből nyer. Vagyis a büntetés történeti kialakulását szem elől nem tévesztő, helyes jogdogmatikai felfogás szükségképpen vezet a büntetés tartalmi és alaki elemeinek ama szintéziséhez, mely a büntetés igazságossági és hasznossági kritériumaiból tevődik össze, amit Schmidt találóan úgy fejez ki, hogy a büntetés: tartalmilag megtorlás, hatásában pedig megelőzés.¹⁹ Közelebbről tehát valamennyi alkatelemét felölelően: az állam által a bűncselekmény alanyára a cselekmény elkövetése előtt megállapított, s a büntetőbíróságok által kiszabott erkölcsi rosszalló értékítéletet tartalmazó és társadalmi védelmi célt szolgáló joghátrány.

(In: *A büntetőjogi alapfogalmak módszertani kritikája. Dunántúl Rt. Egyetemi Nyomdája, Pécs, 1926. 157-166. pp.*)

18 Sauer: im. 189. l.

19 R. Schmidt: Strafrechtsreform. 1912. 128. l.

Az átlagnívót túlszárnyaló izmos tehetségek működése kihatásaiban nem szorul kizárólag meghatározott szak művelőinek érdeklődésére, hanem gyakran a legszélreesebb kör figyelmét is magára irányítja.

Török Aurél ezek közül való volt. Előadásai bennrejtett a természettudósok minden jellegzetes nagysága, mint a tudomány periferiáján túlterjeszkedő filozófus átfogó látóköre. De minket, kriminalistákat, nem ebből az általános emberi szempontból érintett közletről hirtelen eltávozott nagy tudósunk halála és nem e látószögéből rójuk le igénytelen pár sorban a kegyelet adóját, hanem azért, mert ő volt Magyarországon egyike a legelsőeknek, ki a bűnügyi embertant behatóan tanulmányozta és annak messze kiható jelentőségét felismerte.

Akkor, mikor még a kriminálantropológiát a lombrosoizmussal egy kalap alá helyezték s később, mikor a bűnügyi lélektan látszólag meddő eredményei következtében a lelkesedőket a csüggedés fogta el: nálunk Török Aurél volt az, ki külföldi neves kutatókat jóval fölülmúló alapossággal mutatott reá egyfelől az *anthropologisták*, másfelől az *apathikusok* megsebezhető gyenge oldalaira. Török Aurél, mint kriminálantropológus is megmaradt szó igaz értelmében vett természettudósnak! Az ő kriminálantropológiájában a tetszetős teóriáknak éppoly kevésbé van helye, mint a még ki nem forrott általánosításoknak.

Török Aurél előtt bűnügyi embertani kutatásokkal hazánkban még csak Lenhossék (1878) foglalkozott: 16 súlyos gonosztevő koponyáján.

De Török Aurél volt az, ki figyelmét az új tudományágra közelebb ráirányította.

A bűnügyi embertanról vallott felfogását főleg "A bűnügyi embertanról" (Magyar jogászegyleti értekezések XXXIII. k.) "A Lombroso-féle bűnügyi embertan alapeszméjéről" (Természettud. Közl. XXXVIII. k.) című tanulmányaiban és a bűnügyi embertanról tartott egyetemi előadásaiiban találhatjuk meg.

Álláspontja, mint már említettük, az eddigi kutatások objektív értékelésén nyugszik. "Ha ez idő szerint a fegyencek embertani vizsgálata, mely még zsenge korát éli, nem is mutathat fel oly eredményeket — írja egy helyen — amelyek a gyakorlati életre nézve kilátásba helyezhetnék mindazon remények megvalósulását, amelyeket a társadalom e vizsgálatokhoz köt; mindez a legkevésbé sem csüggesztheti

azoknak a buzgalmát, nem lankaszthatja tevékenységükben azokat, akik e hosszas és a türelmet próbára tevő feladat szolgálatába szegődtek." Míg nálunk is jó ideig a kriminálantropológiát a lombrosoizmussal azonosították, addig Török Aurél volt éppen az azon kevesek között, ki mindjárt kezdetben éles határvonalat húz a Lombroso nevéhez fűződő egyoldalú és ez egyoldalúságotól mentes ún. tudományos embertan között.

Ezeknek megfelelően azután, míg egyfelől nem mulaszthatja el Lombroso igazi érdemeit kiemelni, másfelől nem késik annak hangsúlyozásával sem, hogy az, ami Lombroso lelkének igazi ideálja volt: a "fegyenc típus" antropológiai megkonstruálása — nem sikerült. "Ő is a tudomány színaranyát ti. a rejtélyek rejtélyének megoldását akarta megtalálni — írja költői nyelven — s ebbeli keresésében rendkívüli fontos elvnek a fölismerésére jutott, csak hogy ő nem ez utóbbit, hanem az úgynevezett "fegyenc típus" fölfedezését tekinti búvárlatainak dicsőségéül."

Török Aurél a bűnügyi embertannak kettős nagy jelentőséget tulajdonít; egy gyakorlatit: a büntetett testi és lelki tulajdonságainak kutatásával a büntettek elkövetése elleni küzdelemben egyfelől, az "ismerd meg önmagad" rejtélyének közvetett érintésével pedig egy elvont tudományosat másfelől.

A hazai kriminológiai kutatások fejlődésében új fázist jelent a BN. idevonatkozó intézkedéseivel. A BN. 37. és 38. -ai ui. a bíróság, illetőleg a közigazgatási hatóság által elkobzott tárgyaknak bűnügyi múzeumoknak létesítésére és gyarapítására való fordítását rendelik. E kriminálpszichológiailag óriási értékű gyűjtemény azonban csak úgy felelhet meg igazi rendeltetésének, ha azt a megfelelően feldolgozott és rendszeresen összegyűjtött kriminálantropológiai adalékok egészítik ki.

Nagynevű antropológusunk már mintegy húsz évvel ezelőtt oly programot állított össze, hogy annak méltán kellett volna a tudós világ figyelmét magára irányítania: a hazai bűnügyi múzeum és létesítendő új múzeumok célját szolgáló kriminálantropológiai adatok összegyűjtésére Török Aurél nyert megbízást.

Hirtelen halála azért különösen nagy veszteség a magyar büntető jogra, melynek újjászületése is a kriminológiai kutatásoknak szilárd tudományos alappal való fektetésétől várható.

Török Aurél egész működését pedig egyedül a tudomány igazságai irányították!

(*Bűnügyi Szemle*, 1912. évf. 2. sz.)

A büntetőjog racionális és irracionális elemei

A büntetőjognak szigorú értelemben vett tudományos művelése csak a XVIII. század második felében indult meg. Ekkor veszi kezdetét a büntetőjogi alapfogalmaknak és ezek között is elsősorban a bűncselekménynek joglogikai kifejtése, majd a büntetésnek eddigi egyoldalú spekulatív vizsgálata mellett annak jövelemző kutatása és végül az eddig széthulló büntetőjogi ismereteknek bizonyos igazolt elvek szerint történő rendszerezése. A büntetőjogisme ekkor emelkedik a büntetőjogtudomány szintjére.

Így a büntetőjog sorsa: függvénye ama nagy szellemi átalakulásnak, mely kifejlődésének korában végbement. Vagyis az európai büntetőjog a természetjogi filozófiai irány lealkonyultával uralomra jutó liberalizmus individualizmusának és pozitívizmusának a talajában ver gyökeret.

Elvitathatatlan tény ui., hogy a természetjognak transzcendentális jogfogalmi képlete ama metafizikai iránynak felel meg, mely politikailag az abszolút monarchia rendőrállamával esik össze, míg ezzel szemben a XIX. századi liberalizmus mint ellenhatás jelentkezik a természetjoggal szemben. A természettudományok fejlődésével és a metafizika vélt felszámolásával pedig a jogtudomány egyre erősebben tér le a természetjogelmélet alapjáról a pozitívizmus síkjára. De eme változásnak csak részben voltak politikai erők az előidézői. Szóhoz jutnak más immanens tényezők is, amikor a jog egységes, zárt rendszerének a kiépítése jelentkezik mint megvalósítandó tudományos feladat.

Jogállam és jogpozitívizmus ikertestvérként jelentkező megvalósítandó ideál. A francia forradalmi individualizmus lényegében olyan államrendszer kiépítésére törekszik, amelynek célja az államhatalom korlátozása az egyéni szabadság biztosítása érdekében. Ennek védelmét szolgálja az állam racionalizált pozitív büntetőjoga. A kanti filozófia alapján, amely szerint: "Die Willkür des einen mit der Willkür des anderen nach einem allgemeinen Gesetz der Freiheit vereinigt wird" (Metaph. Anfangsgründe der Rechtslehre), állítja be a maga büntetőjogának sarkkövévé az 1813. évi bajor btk. nagynevű alkotója, Feuerbach e tételt a saját fogalmazásában akként, hogy a szabadság éppen abban áll, hogy "minden egyes a maga jogait szabadon gyakorolhatja és senki se sérthesse mások jogait!"

A büntetőjogban ezt a célt szolgálja a bűncselekmény tényálladékainak pontos meghatározása és a büntetés kereteinek szigorú megjelölése, ami hivatva van